

HUMANITARINIŲ IR TECHNOLOGIJOS MOKSLŲ STUDENTŲ DARBŲ FRAZIŠKUMAS

Skaistė Volungevičienė

Vilniaus universiteto Baltijos kalbų ir kultūrų institutas
Vokiečių filologijos katedra
Universiteto g. 5, LT-01513 Vilnius,
Skaiste.Zabarauskaite@flf.vu.lt

1. Akademinės kalbos tyrimai Lietuvoje.

Kalbos fraziškumo principu, kurį išskėlė tekstynų lingvistikos pagrindėjas Johnas Sinclairis, šiandien jau neabejojama (Sinclair 1991). Kaip ir teiginiu, kad tyrimų objektu turi būti ne pavieniai žodžiai, o stabilios, kaip nedalomas vienetas suvokiamos ir atgaminamos frazės bei įvairių tekstų fraziškumas, nes daugybė tekstynais paremtų, didelės apimties tyrimų patvirtino, kad bendraudami ar rašydami naudojames mūsų mentaliniame leksikone saugomais ilgesniais ar trumpesniais junginiais, kuriuos toliau jungiame į didesnius vienetus (Sinclair 1996).

Lietuvoje tekstynų lingvistikos metodologija paremtų darbų daugėja, stabiliųjų junginių tyrimų gausėja, tačiau įvairaus diskurso fraziškumui pakankamai dėmesio vis dar neskiriama, nors mokslininkai ir įvairios mokslinių tyrimų institucijos pabrėžia akademinės kalbos tyrimų svarbą. 2013–2014 m. Valstybinė lietuvių kalbos komisija atliko aukštųjų mokyklų vadovėlių, magistro darbų ir daktaro disertacijų santraukų kalbos vertinimą. Šis tyrimas parodė, kokia kalba bendrauja akademinė bendruomenė, kokios profesinės kalbos pagrindus universitetuose įgyja studentai, kartu išryškino lietuvių kalbos mokymo bendrojo ugdymo mokyklose trūkumus¹.

Peržvelgus nuo XX a. paskutiniųjų dešimtmečių iki šių dienų atliktus akademinės kalbos fraziškumo tyrimus, tenka konstatuoti, kad lyginant su, pavyzdžiui, anglakalbėmis ar vokietkalbėmis šalimis², kuriose stengiamasi ne tik moksliskai iširti akademinę kalbą, bet ir sukaupti kuo didesnius akademinį žodžių sąrašus, naudingus ir gimtakalbiams, ir negimtakalbiams vartotojams, Lietuvoje atlikta dar labai nedaug. Akademinį tekstų struktūrą ir raišką yra aptarusi Zita Alaunienė (Alaunienė, 2005), Audronė Bitinienė keliuose darbuose gilinosi į sintaksines mokslo tekstų

¹ Plačiau žr. <http://www.vlkk.lt/naujienos/kitos-naujienos/akademinės-kalbos-tyrimas-rodo-zema-rastingumo-lygi>

² Mokslo straipsnių ir akademinį rašto darbų raiškos tyrimai pristatyti Aktas, Cortes 2008, Biber, Conrad, Cortes 2003, 2004, Gledhill 2000, Granger, Paquot 2009, Hyland 2008, Hyland, Tse 2007, Oakey 2002, Paquot 2010, Salazar 2014 ir kitų autorių darbuose.

ypatybes (Bitinienė 2000, 2009) bei intertekstualumą (Bitinienė 2005), Saulius Damošius tyrė vertinimo raišką mokslinio stiliaus tekstuose (Damošius 2007), Dalia Gedzevičienė analizavo teisės mokslo darbų rankraščiuose vartojamus semantizmus (Gedzevičienė 2014), Jolanta Šinkūnienė apibendrina tarpkalbinius ir tarpdalykinius mokslo kalbos tyrimus (Šinkūnienė 2013), autoriaus pozicijos raišką (Šinkūnienė 2010) bei aprašė lietuviškojo humanitarinių ir socialinių mokslų diskurso ypatybes (Šinkūnienė 2014). Taip pat yra pasirodę keletas mokslinių publikacijų, parengtų remiantis Lietuvių mokslo kalbos tekstyno CorALit duomenimis³.

Akademinei visuomenei mokslo tyrimus užsienio kalbomis pristatantys mokslininkai ir studentai gali naudotis įvairiais akademinių frazių sąrašais ar sąvadais, pvz., Mančesterio universitete parengtu anglų kalbos akademinių frazių banku⁴ ar baigiamųjų darbų rengimo metodinėje literatūroje teikiamais studentams skirtais sąrašais⁵. Parankinių priemonių rašantiems lietuvių kalba nėra. Tikimasi, kad šią spragą bent šiek tiek užpildys Valstybinės lietuvių kalbos komisijos remiamo projekto „Studentų darbų fraziškumo tyrimai ir interaktyvusis frazėms sąvadas“ rezultatai, o šiame straipsnyje pristatomos pirmosios pakopos baigiamųjų darbų tyrimo išvalgos.

2. Pristatomo tyrimo medžiaga.

Šio tyrimo medžiagą sudaro Vilniaus universitete kuriamo pirmosios pakopos studentų rašto darbų tekstynas, o tiksliau, jį sudarančių humanitarinių ir technologijos mokslų patekstyniai. Kiekviename šio tekstyno patekstynyje sukaupta po 240 darbų, tačiau čia pristatomam tyrimui atsitiktiniu būdu buvo atrinkta po 180 abiejų mokslo sričių darbų. Kadangi kiekvienas darbas laikomas baigtiniu vienetu, turinčiu visas būtinas struktūrines dalis, atliekant tyrimą orientuotasi ne į tam tikrą žodžių ar spaudos ženklų, kaip įprasta tekstynų lingvistikoje, o į darbų vienetų skaičių. Dominančios frazės išgautos kompiuteriniu programiniu įrankiu *AntConc*⁶, leidžiančiu automatizuoti ir lietuvių kalba parengtų tekstų analizę. Šio įrankio funkcija *Clusters/ N-Grams* (žr. 1 pav. raudoną rodyklę) leidžia automatiškai sugeneruoti tam tikro ilgio žodžių sekas (sekos ilgis žodžiais nurodomas *Cluster Size* laukelyje, žr. 1 pav. žalią rodyklę), pasikartojančias x darbų y kartų (*Min. Range* – darbų skaičius, *Min. Freq.* – pasikartojimų dažnumas, žr. 1 pav. mėlyną rodyklę). Vartojimo dažnumas negali būti vienintelis atrankos kriterijus, nes pastebėta, kad kai kurie autoriai ypač mėgsta tam tikrus junginius, tačiau jie nėra būdingi visam akademiniam diskursui. Atsižvelgus į pasirinktą

³ Su tekstynu susijusių publikacijų bibliografiją galima rasti <http://coralit.lt/node/7>.

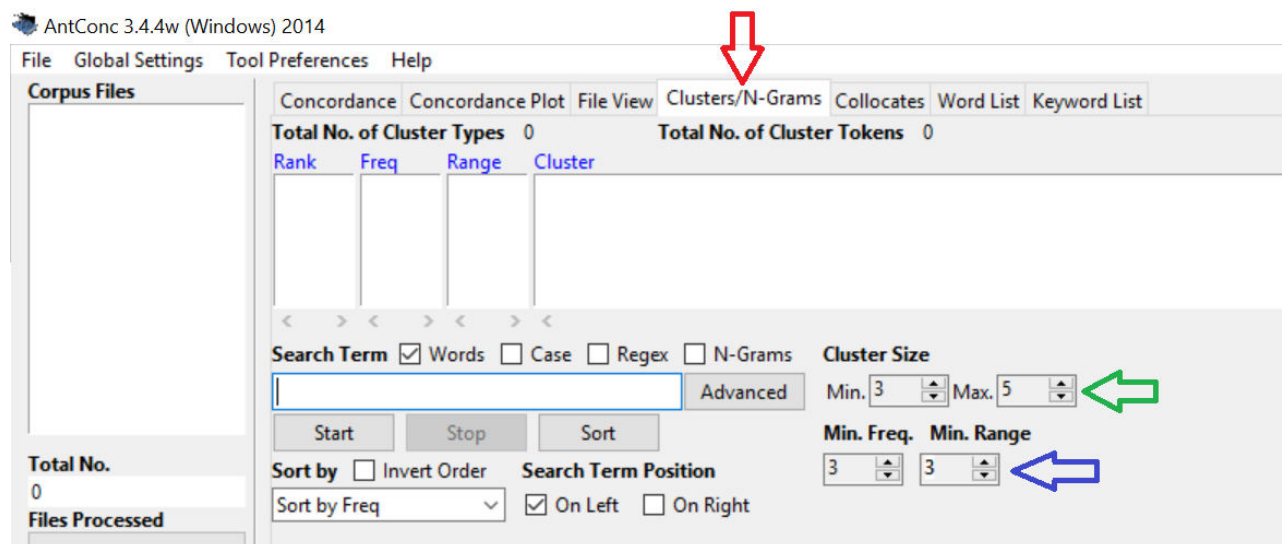
⁴ Akademinių frazių bankas pasiekiamas internete <http://www.phrasebank.manchester.ac.uk/>.

⁵ Pz.: Breckle, M. 2012. *Wissenschaftliches Schreiben und sprachwissenschaftliche Arbeitstechniken*. Vilnius: Edukologija.

⁶ Profesorius iš Japonijos Laurence Anthony sukurtas nemokamas kompiuterinis įrankis (Anthony, L. 2014. *AntConc* (Version 3.4.4) [Computer Software]. Tokyo, Japan: Waseda University. <http://www.laurenceanthony.net/software>).

tiriamų darbų imtį, nuspręsta, kad analizuojamos frazės turėtų būti pavartotos bent trijų autorių darbuose, o jų dažnumas – ne mažesnis nei 3 kartai⁷.

1 pav. *AntConc* programos *Cluster/ N-Grams* funkcijos langas.

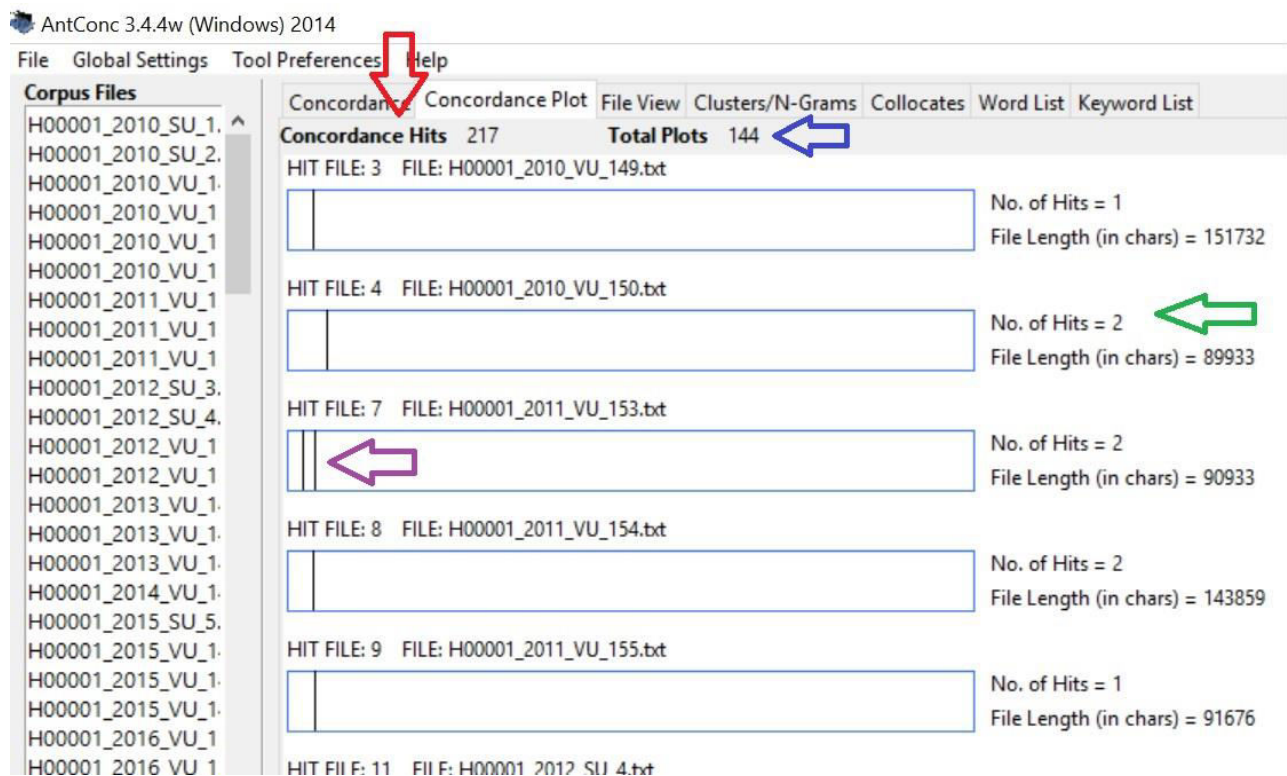

Pirmuoju analizės etapu automatiniu būdu išgautos dvižodės, trižodės, keturžodės ir penkiažodės sekos su lemomis *autorius*, *darbas*, *objektas*, *tikslas*, *tyrimas*, *išvados*, darant prielaidą, kad junginių su šiomis lemomis turėtų pasitaikyti visuose darbuose, nes bet kokiame moksliniame darbe turi būti nurodytas darbo objektas, autorius privalo išsikelti tyrimo tikslą, aprašyti atliktą tyrimą ir pabaigoje pateikti išvadas, todėl junginiai su jomis neginčijamai priskirtini akademiniam diskursui būdingiems junginiams. Šios lemos pasirinktos dar ir todėl, kad jos patenka ir į dažniausiai studentų rašto darbų tekстыne vartojamų žodžių sąrašą. Tolesniu tyrimo etapu automatiškai išgautų sekų sąrašas peržiūrėtas ir rankiniu būdu atrinktos akademiniam diskursui būdingos frazės su pasirinktomis lemomis, pvz., *darbo tikslas yra išsiaiškinti*, *darbą sudaro*, *šio darbo objektas yra* ir kt. Iš sąrašo išimti ir toliau neanalizuoti junginiai, pvz., *objektai laikomi kultūros vertybėmis*, *darbo žmonių auklėjimo reikalams* ir pan., kuriuose lemos *autorius*, *darbas*, *objektas*, *tikslas*, *tyrimas* ir *išvados* vartotos moksliniams tekstams nebūdinga reikšme. Sąrašė pasitaikiusios nepilnos, tačiau numanomos frazės tikslintos tekстыne ir papildytos, pvz., *darbą buvo remtasi išplėsta iki rašant šį darbą buvo remtasi* ir pan.

⁷ Siepmannas mano, kad junginį galėtume vadinti kolokacija, jei milijardo žodžių tekстыne jis pasikartotų mažiausiai 3 kartus (Siepmann 2002, 241ff). Kyla klausimas, ar tuo atveju, jei tiriamas tekстыnas mažesnis (kaip kad pristatomo tyrimo atveju), junginys turėtų pasitaikyti taip pat dažnai? Ar vadovaujantis kitų lingvistų pasirinktu dažnumu (pvz. pasikartojimas 3–5 kartus), turėsime pripažinti, kad vienu atveju tas pats junginys laikytinas kolokacija, o kitu jau ne? Dėl ribotos straipsnio apimties šiame straipsnyje platesnės diskusijos dėl frazių pasikartojimo dažnumo atsisakyta ir nuspręsta, kad pasikartojimas bent tris kartus trijų autorių darbuose leidžia teigti, kad frazė būdinga akademiniam diskursui.

AntConc programinis įrankis leidžia ne tik išgauti tam tikras žodžių sekas ar sužinoti jų vartojimo dažnumą. Funkcijos *Concordance Plot* lange (žr. 2 pav.) įvedus dominančią frazę, galima pamatyti jos vartojimo schemą: *Total Plots* – dominančios frazės pasikartojimų skirtingų autorių darbuose skaičius (žr. 2 pav. mėlyna rodyklė). Kiekvieną darbą vaizduoja žemiau matomas mėlynas stačiakampis. Greta jo programa nurodo ir kiekvieno dokumento apimtį ženklais bei dominančios frazės vartojimo dažnumą konkrečiame darbe (žr. 2 pav. žalia rodyklė). *Concordance Hits* nusako vartojimo dažnumą tiriamame tekстыne (žr. 2 pav. raudona rodyklė), o kiekviename mėlyname stačiakampyje esantys vertikalūs brūkšniai žymi ieškomos frazės vietą konkrečiame dokumente (žr. 2 pav. violetinė rodyklė). Paspaudus bet kurį iš vertikalųjų brūkšnių, galima patekti į konkrečią pasirinkto dokumento vietą.

2 pav. *AntConc* programos *Concordance Plot* funkcija.

Nors šiame tyrime orientuotasi ne į žodžių ar ženklų skaičių, tačiau analizuotus patekstynius buvo įdomu palyginti ir šiuo aspektu. Teiginį, kad humanitarinių mokslų darbai yra žodingesni nei technologų, galima būtų laikyti aksioma. Tą patvirtina ir šiam tyrimui atrinktų darbų apimtis: analizuotame humanitarinių baigiamųjų darbų patekstynyje yra 1 928 745 žodžių arba 161 083 skirtingų žodžio formų, o technologijos mokslų darbų patekstynyje 846 221 žodžių arba 68 542 skirtingų žodžio formų, taigi tiek žodingumas, tiek formų gausa skiriasi maždaug 2,3 karto. Remiantis šiuo faktu, galima kelti hipotezę, kad technologijos mokslų absolventai rašo telegrafiniu

stiliumi, jų formuluotės lakoniškos, o humanitarai vartoja daugiau sinonimiškų junginių, jų vartojamos frazės yra ilgesnės. Šiam tyrimui buvo atrinkti keliažodžiai, dažniausiai daiktavardiniai, junginiai, tikrosios leksikalizuotos kolokacijos ir sintaksinės žodžių „grandinėlės“, būdingos akademiniam tekstams.

3. Junginių su lemomis *darbas, objektas ir tikslas* vartojimas.

Kad ir kokios mokslų srities darbus analizuotume, visiems jiems bus bendra tai, kad darbo pradžioje paprastai įvardijamas darbo objektas ir suformuluojamas jo tikslas. Jei tai ne mokslo straipsnis, o referatas, semestrinis, kursinis ar baigiamasis darbas, dažnai bus kalbama ir apie darbo struktūrą, įvardijamas jo naujumas bei aktualumas.

Rankiniu būdu peržiūrėjus automatiškai išgautų žodžių sekų su lema *darbas* sąrašus, nustatyta, kad kai kurias frazes vartoja ir humanitarai, ir technologai. Tai akademiniam diskursui būdingos frazės. Abiejų sričių studentai įvadinėje darbo dalyje paprastai įvardija, kokios dalys *sudaro darbą* (1a-b pvz.) arba iš ko *darbas susideda* (2a-b pvz.), labai dažnai nurodoma *darbo apimtis* (3a-b pvz.), apibrėžiamas *darbo objektas* (4a-b pvz.) ir *darbo tikslas* (5a-b pvz.) bei iškeliami *darbo uždaviniai* (6a-b pvz.), pristatomos *darbo dalys* (7a-b pvz.) ir *darbo metodai* (8a-b pvz.).

- (1a) *Praktinį darbą sudaro penkių darbų kolekcija pavadinimu „Ryto sapnas“.* (H00003_2014_SU_69.txt)
- (1b) *Darbą sudaro trys pagrindinės dalys – <...>.* (T00009_2012_ASU_223.txt)
- (2a) *Baigiamasis bakalauro darbas susideda iš trijų dalių.* (H00001_2015_SU_5.txt)
- (2b) *Baigiamasis darbas susideda iš 4 pagrindinių dalių: <...>* (T00001_2012_SU_2.txt)
- (3a) *Tyrimui šie šaltiniai būtų svarbūs, tačiau juos įtraukus būtų viršijama bakalaurnio darbo apimtis.* (H00004_2015_VU_94.txt)
- (3b) *Bendra darbo apimtis 35 puslapiai, įskaitant 22 paveikslą ir 1 lentelę.* (T00008_2015_ASU_239.txt)
- (4a) *Šio darbo objektas yra civilinė metrikacija Pirmojoje Lietuvos Respublikoje.* (H00005_2013_SU_47.txt)
- (4b) *Šio darbo objektas yra medienos kapotinių gamybos įranga, <...>.* (T00009_2012_ASU_194.txt)
- (5a) *Pagrindinis šio darbo tikslas buvo išsiaiškinti, kaip <...>.* (H00007_2014_SU_11.txt)
- (5b) *Šio bakalauro darbo tikslas: suprojektuoti ir pagaminti „Patalpos mikroklimato duomenų surinkimo įrenginį“.* (T00001_2011_SU_42.txt)
- (6a) *Keliami darbo uždaviniai: surinkti, susisteminti ir suklasifikuoti medžiagą; ištirti pagrindines siejimo priemones; <...>.* (H00004_2012_LEU_79.txt)
- (6b) *Iš tikslo suformuluoti tokie darbo uždaviniai: <...>.* (T00001_2013_SU_8.txt)

- (7a) *Trečia darbo dalis skirta romane „Silva Rerum“ rastų sakinių su laiko raiškos priemonėmis: <...>. (H00004_2012_LEU_73.txt)*
- (7b) *Praktinė darbo dalis atliekama remiantis išnagrinėta teorine medžiaga, kuri parengta analizuojant pasirinktą mokslinę literatūrą. (T00007_2015_VGTU_245.txt)*
- (8a) *Darbo metodai yra mokslinės literatūros sisteminimas, pirminių šaltinių kokybinė ir lyginamoji analizė bei hermeneutinė interpretacija. (H00007_2016_VU_127.txt)*
- (8b) *Darbo metodai: kiekybinis pavyzdžių testavimo ir skaičiavimo metodas; pavyzdžių kokybinės analizės metodas. (T00007_2015_VGTU_243.txt)*

Išskirti būtų galima tik 3a ir 3b pavyzdžius, atskleidžiančius skirtingų mokslo sričių baigiamųjų darbų ypatybes. Humanitarinių mokslų darbuose įprasta kartu su baigiamuoju darbu teikti jo santrauką užsienio kalba, todėl apie *darbo apimtį* paprastai kalbama įvadinėje dalyje, aptariant tyrimo objektą ir bandant apsibrėžti, kas bus tiriama (žr. 3a pvz.). Technologijos mokslų srities darbų pradžioje paprastai teikiama darbo anotacija lietuvių ir užsienio kalbomis, kurioje privalu nurodyti, kiek puslapių yra darbas, kiek jame paveikslų, lentelių, schemų ir pan., todėl ir junginys *darbo apimtis* čia vartojama kiek kita prasme ir atlieka kitą funkciją (žr. 3b pvz.).

Humanitarų darbuose vartojamų akademiniam tekstui būdingų frazių sąrašas yra daug gausesnis. Išanalizavus automatinio būdu gautus žodžių sekų sąrašus, pastebėta, kad technologijų mokslo darbuose apie darbo naujumą ir aktualumą paprastai nekalbama. Darytina prielaida, kad šioje mokslo srityje tarsi ir savaime suprantama, kad nagrinėjama tema yra nauja ir iki šiol menkai tirta. Humanitarai ne tik įvardija *darbo naujumą ir aktualumą* (žr. 9 pvz.) ar bando įrodyti, jog *darbas aktualus tuo, kad...* (žr. 10 pvz.), tačiau ir ieško argumentų, kuo ir kam *darbas gali būti naudingas* (žr. 11 pvz.). 9 pavyzdyje pavartotas junginys *darbo naujumas*, o apie *aktualumą* nėra užsimenama. Atlikus išsamesnę šio atvejo analizę nustatyta, kad daiktavardinė frazė *darbo naujumas ir aktualumas* dažniausiai vartojama kaip atskiro skyriaus ar poskyrio pavadinimas ir kaip vienas vienetų į rišlų tekstą nėra įpinamas.

- (9) *Šio bakalauro darbo naujumas yra siejamas su juoko formomis, <...>. (H00004_2015_SU_38.txt)*
- (10) *Darbas aktualus tuo, kad jame apžvelgiami dabartiniai vietos raiškos tyrimai, taikomi kognityviniai terminai, į linksnį žiūrima platesniame kontekste (sakinyje, o ne žodžių junginyje). (H00004_2011_VU_85.txt)*
- (11) *Bakalauro darbas gali būti naudingas studentams, mokslininkams, visuomenės nariams norintiems susipažinti su XIX a. pab.–XX a. pr. permainomis kinų tapyboje. (H00007_2016_VU_130.txt)*

Humanitarų mokslo srities baigiamieji darbai išsiskiria ir sinonimiškai vartojamomis frazėmis, pvz., *darbe analizuojama/ aptariama/ nagrinėjama/ laikomasi/ pateikiama/ siekiama/ tiriama* ir kt. (žr. 12-17 pvz.). Kai kurie daiktavardžio ir veiksmažodžio junginiai papildomais dėmenimis neišplečiami, t. y. autorius, pavartojęs, pvz., *darbe analizuojama* arba *darbe aptariama*, toliau apibrėžia savo analizės objektą, tęsdamas ir konstruodamas vientisinį sakinį, kaip matome pateiktuose pavyzdžiuose 12-13. 14-17 pavyzdžiuose pateikti junginiai dažniausiai papildomi dėmenimis, kurių reikalauja frazės veiksmažodžio junglumas, pvz., paprastai *darbe nagrinėjama problema*, *laikomasi nuostatos* arba *pateikiama medžiaga*, nes lietuvių kalbos veiksmažodžiai *nagrinėti*, *laikytis*, *pateikti* reikalauja galininko ar kilmininko papildinių, arba *siekiama kažką išsiaiškinti*, nes čia būtinas antrasis veiksmažodis, nurodantis, ką siekiama padaryti. Taip pat buvo nustatyta, kad humanitarų darbuose yra įprasta aptarti *darbe vartojamas sąvokas* (žr. 18 pvz.). Technologų darbuose sąvokos paprastai pateikiamos ne kokiame nors viename sąrašė, o konkrečioje darbo vietoje, tiesiog nurodant, kad čia *x yra tai*. Junginių *darbas baigiamas išvodomis*, *darbo idėja*, *darbo medžiaga*, *darbo tema*, *darbo rezultatai* rasta tik humanitarinių mokslų srities darbuose (žr. 19-21 pvz.). Pastebėta, kad junginiai *darbo medžiaga* arba *tyrimo metodika* taip pat dažnai vartojami kaip skyrių pavadinimai, kiek toliau dar kartą juos pakartojant ir apibrėžiant ar sukonkretinant (žr. 20 pvz.). Nustatyti vartojimo atvejai leidžia daryti išvadą, kad mes, humanitarai, esame įpratę išsamiai aprašyti kiekvieną atliktą žingsnį ir kuriame rišlų tekstą, tuo tarpu tikslųjų mokslų atstovai tik išvardina punktus ir pateikia įrodančias formules bei skaičiavimus.

- (12) *Šiame darbe analizuojama Šilutės ir Kretingos buitinės keramikos dalis, t. y. puodai puodynės ir dubenys. (H00005_2009_KU_81.txt)*
- (13) *Remiantis šia jo išvada, darbe aptariama pagrindinių teksto elementų vieta prekybos centro IKI katalogų puslapiuose. (H00004_2012_SU_101.txt)*
- (14) *Pagrindinė šiame darbe nagrinėjama problema siejama ne tik su žmogaus kūrybos ir technikos ryšiais, bet ir analizuojamas koks yra neigiamas vizualinės informacijos poveikis, lemiantis kultūrinių ženklų interpretavimą. (H00003_2011_SU_9.txt)*
- (15) *Šiame darbe laikomasi nuostatos, kad visi laiko prieveiksmiai yra deiktiniai, <...>. (H00004_2011_VU_87.txt)*
- (16) *Darbe pateikiama struktūruota medžiaga leidžia objektyviai nustatyti laiko raiškos ypatybes, jų reikšmę šiuolaikinei grožinei literatūrai. (H00004_2012_LEU_73.txt)*
- (17) *Šiame darbe siekiama išsiaiškinti, kokį vaidmenį neuromoksliniai moralės tyrimai atlieka trijose moralės teorijos srityse: <...>. (H00001_2012_VU_156.txt)*
- (18) *Šiame darbe vartojamos sąvokos yra maisto produktas ir valgis. (H00004_2012_VU_59.txt)*

- (19) *Pagrindinė mano kūrybinio darbo idėja – sukurti ir pagaminti funkcionalias dvi kelionines rankines, kurios savo konstrukcija būtų ilgaamžės, tvirtos, patikimos.*
(H00003_2010_SU_121.txt)
- (20) *Darbo medžiaga ir tyrimo metodika. Darbo medžiaga buvo rinkta iš kelių šaltinių: <...>.* (H00004_2015_LEU_97.txt)
- (21) *Todėl šio darbo rezultatai gali būti tikslingi ir koreguotini.*
(H00004_2012_SU_170.txt)

Išanalizavus turimą medžiagą, nustatyta, kad specifinių, tik technologijos mokslų baigiamiesiems darbams būdingų frazių yra vos keletas. Buvo konstatuota, kad studentai paprastai pateikia *darbo projektą* ir būtinai prideda *darbo brėžinius ir pavyzdžius*, kas nebūdinga humanitarams.

4. Junginių su lema *autorius* vartojimas.

Įprasta, kad akademinuose tekstuose, kuriuose pristatomas atliktas tyrimas ir jo rezultatai, pirmiausiai apžvelgiami jau nuveikti šalies ir užsienio mokslininkų darbai, todėl tarp tirtame tekстыne dažniausiai vartojamų žodžių patenka ir lema *autorius*. Jos vartojimo atvejų nustatyta teorinėse darbų dalyse, kuriose ir humanitarinių, ir technologijos mokslo sričių studentai apžvelgia literatūrą, susijusią su jų analizuojamu klausimu (žr. 22, 23, 25-30, 35, 36, 41-43 pvz.). Taip pat *autorius* arba *autorė* dažnai minimi aprašant atliktą tyrimą, jei tiriamas ar analizuojamas konkretaus autoriaus kūrinys ar gaminys (žr. 24, 31, 33, 34, 38-40 pvz.) arba norima pabrėžti savo asmeninę nuomonę bei indėlį į atliktą darbą (žr. 32, 44 pvz.).

- (22) *Autorius pateikia išsamesnę lietuvių kalbos žodžių darybos būdų klasifikaciją.*
(H00004_2015_VU_60.txt)
- (23) *Kaip pats autorius teigia, iki tol tyrimai šia tema nebuvo atlikti nei Lietuvoje, nei užsienyje.* (H00005_2014_SU_21.txt)
- (24) *Ne veltui autorius rašo laiškus senelei, o ne mamai, tetai ar kam kitam.*
(H00004_2015_SU_27.txt)
- (25) *Tada autorius aprašo ir išskirtinę lakūno išvaizdą: „...aukštas, šviesiaplaukis, kariškos tiesios laikysenos vyriškis.* (H00005_2011_SU_48.txt)
- (26) *Minėtasis autorius pabrėžia, jog XV a. antrojoje pusėje medžioklavietei įvardinti vis dažniau buvo imtas vartoti gaudymvietės terminas, <...>.* (H00005_2010_VU_228.txt)
- (27) *Autorius nurodo, jog Varšuvos archyve yra 1573 m. dokumentas, <...>.*
(H00005_2016_VU_225.txt)
- (28) *Autorius pastebi, kad Šilokarčemos valsčiaus kaimuose 1784 m. buvo tik 14 kalvių, <...>.* (H00005_2009_KU_81.txt)

- (29) *Taip pat remiuosi tos pačios autorės straipsniu, kuriame autorė aptaria sapno sampratą minėtuose šaltiniuose, <...>. (H00007_2016_VU_129.txt)*
- (30) *Autorius išskiria dar vieną – identifikacinę dimensiją, kuri nurodo į bendrumo su priimančia visuomene bei priklausymo jai jausmus. (H00007_2015_SU_23.txt)*
- (31) *Nors autorius kalba tik apie vieną atvejį, visgi kunigų-agentų likimai buvo panašūs: <...>. (H00005_2010_VU_206.txt)*
- (32) *58 pavyzdys laikytinas, šio darbo autorės nuomone, pačiu reprezentatyviausiu, <...>. (H00004_2016_VU_137.txt)*
- (33) *Bet atoriaus pozicija šiuo klausimu skamba taip, kad galėtų jį pateisinti: <...> (H00001_2010_SU_2.txt)*
- (34) *Apibendrinant galima teigti, kad siužetas <...> nusako ir atoriaus požiūrį į gamtos katastrofų padarinius. (H00003_2014_SU_140.txt)*
- (35) *Tačiau atskiruose užsienio autorių darbuose, <...>, galima rasti sąsają su nagrinėjama tema. (H00005_2014_VU_181.txt)*

Analizuojant humanitarinių mokslų studentų darbuose rastus keliažodžius junginius, ypač išryškėjo su lema *autorius* vartojamų veiksmažodžių įvairovė ir sinonimija. Analizuotuose darbuose gausu junginių, pvz., *autorius/ autorė pateikia* (žr. 22 pvz.), *teigia* (žr. 23 pvz.), *rašo* (žr. 24 pvz.), *aprašo* (žr. 25 pvz.), *pabrėžia* (žr. 26 pvz.), *nurodo* (žr. 27 pvz.), *pastebi* (žr. 28 pvz.), *aptaria* (žr. 29 pvz.), *išskiria* (žr. 30 pvz.), *kalba* (žr. 31 pvz.) ir kt. Taip konkretnami tam tikri darbo autorių dominantys aspektai, įvardijami naudotos literatūros ar šaltinių autoriai, o kartais net ir pats darbo autorius (žr. 32 pvz.). Pasitaiko ir nemažai daiktavardinių frazių, pvz., *atoriaus/ autorės nuomonė* (žr. 32 pvz.), *pozicija* (žr. 33 pvz.) ar *požiūris (į)* (žr. 34 pvz.).

Atlikus technologijos mokslų srities studentų darbų analizę, nustatyta, kad vieną kitą junginį su lema *autorius* vartoja ir šios mokslų srities studentai (žr. 36 pvz.), tačiau dėl menkesnio jų darbų žodingumo platesnė junginių sinonimija neatsiskleidė. Pastebėta, kad veiksmažodinius junginius, pvz., *autorius teigia* (žr. 36 pvz.), linkstama keisti daiktavardiniais junginiais, pvz. *atoriaus teigimu* (žr. 37 pvz.). Daug dažniau lema *autorius* įvardija baigiamojo darbo autorių. Tačiau lyginant su humanitarinių mokslų studentų baigiamaisiais darbais, matyti, kad dažniausiai tokiuose junginiuose vartojami veiksmažodžiai, nusakantys ne darbą rengusio studento nuomonę ar požiūrį, bet atlikto darbo pobūdį, pvz. *prijungė linijas, bandė daugybę metodų, naudojo nuotraukas ar sukūrė įskiepi* (žr. 38-40, 44 pvz.).

- (36) *Nors autorius teigia, kad ši kampanija buvo socialinis marketingas, <...>. (T00007_2016_VGTU_267.txt)*

- (37) Autoriaus teigimu, šie mikrofonai yra praktiškai nepastebimi, taip pat kokybės atžvilgiu juos galima lyginti su profesionalia įranga. (T00007_2016_VGTU_267.txt)
- (38) USB D+ ir D- linijas autorius prijungė tiesiai į mikrovaldiklį, <...>. (T00001_2012_SU_31.txt)
- (39) Autoriai bandė daugybę metodų, kaip atrinkti tinkamiausias nuotraukas kiekvienam mozaikos blokui <...>. (T00007_2016_VGTU_262.txt)
- (40) Autoriai naudojo mini nuotraukas, kurios turi įvairias formas <...>. (T00007_2016_VGTU_262.txt)
- (41) Taip pat autorius pataria nepamiršti tokių socialinių medijų kaip asmeniniai tinklaraščiai (blogai), socialinės svetainės <...>. (T00007_2016_VGTU_267.txt)
- (42) IR spindulių imtuvą autorius siūlo rinktis iš SFH506-XX ir TSOP17XX modelių <...>. (T00001_2011_SU_33.txt)
- (43) Įrenginio autoriai įvardija didžiausius įrenginio privalumus <...>. (T00001_2016_VGTU_204.txt)
- (44) Autoriaus sukurtas įskiepis susideda iš „Failo“, „Nustatymai“ ir „Taisyklės“ dalių <...>. (T00007_2015_VGTU_273.txt)

Taigi lema *autorius* tirtuose darbuose vartojama dviem reikšmėmis – ji įvardija teikiamo darbo autorių arba mokslininkus, kuriais remiamasi pateiktame darbe.

5. Junginių su lema *tyrimas* vartojimas.

Svarbiausia studentų baigiamųjų darbų dalis – tiriamoji. Analizuotuose darbuose pristatomas pirmasis savarankiškai atliktas mokslinis tyrimas, todėl buvo įdomu pasižiūrėti, kokius junginius su lema *tyrimas* vartoja skirtingų mokslo sričių studentai. Tiesa, reikia pastebėti, kad junginių su šiuo dėmeniu randama ne tik tiriamojoje, bet ir baigiamojoje dalyje, kurioje teikiami apibendrinimai ir išvados.

Išanalizavus abiejų tirtų mokslo sričių darbus, nustatyta, kad darbo pabaigoje dažnai primenamas vykdytų/ vykdyto *tyrimų/ tyrimo tikslas* (žr. 45a-b pvz.), trumpai grįžtama prie to, kas buvo atlikta *tyrimo metu* (žr. 46a-b pvz.), ir kalbama apie *tyrimo rezultatus* (žr. 47a-b pvz.) arba tai, jog *tyrimas parodė, kad...* (žr. 48a-b pvz.). Kad vienas ar kitas junginys vartojamas baigiamojoje darbo dalyje, galima įsitikinti ne tik pasirinkus *Concordance Plot* funkciją. Tą gana nesunku nustatyti ir iš sakinio veiksmažodžių, čia vartojamų būtuojų laiku, pvz., *tyrimo tikslas buvo* (žr. 45a-b pvz.). Be to, įvadinėse dalyse paprastai įvardijamas ne *tyrimo*, o *darbo tikslas* (žr. šio straipsnio skyrių apie junginius su lema *darbas*).

- (45a) Būtent toks buvo mano tyrimo tikslas. (H00005_2014_VU_176.txt)

- (45b) *Šio tyrimo tikslas buvo iširti mechanizmą rapsų ankštarėlių.*
(T00009_2015_ASU_236.txt)
- (46a) *<...>, tačiau tyrimo metu sporto komentatorių kalboje pastebėtas dažnas skardžiųjų ir dusliųjų priebalsių tarimo įvairavimas.* (H00004_2011_VU_84.txt)
- (46b) *Tyrimo metu buvo nagrinėjamas tinklas avariniame režime <...>.*
(T00001_2013_SU_11.txt)
- (47a) *Remiantis tyrimo rezultatais išryškėjo trys pagrindinės problemos: <...>.*
(H00001_2012_SU_4.txt)
- (47b) *Remiantis atliktais tyrimo rezultatais, matyti, kad didelė liesties įtampa atsiranda dėl didelių įžeminimo varžų.* (T00001_2013_SU_11.txt)
- (48a) *Tyrimas parodė, kad VDU kompiuterinis lietuvių kalbos tekstynas <...> nėra reprezentatyvus naujažodžių su dėmeniu eko- paieškai <...>.*
(H00004_2012_LEU_76.txt)
- (48b) *Taip pat tyrimas parodė, kad trečdalis mačiusiųjų vyrų sutiko su rodoma reklamos idėja <...>.* (T00007_2016_VGTU_267.txt)

Technologijos mokslų darbuose rasti du specifiniai junginiai, t. y. *tyrimais įrodyta, kad...* (žr. 49 pvz.) ir *tyrimais nustatyta, kad...* (žr. 50 pvz.). Šie junginiai išsiskiria tuo, kad žodis *tyrimas* juose vartojamas daugiskaitos forma. Pateikti pavyzdžiai yra iš teorinių darbų dalių, kuriuose studentai pristato kitų autorių atliktus tyrimus, taigi, *tyrimai* šiuose junginiuose nėra susiję su pačių studentų atliktu darbu.

- (49) *Tyrimais įrodyta, kad orlaivių sukeltas triukšmas yra atsakingas už įvairių gyvūnų reprodukcijos veiklos sumažėjimą.* (T00001_2012_SU_26.txt)
- (50) *Tyrimais nustatyta, kad geros kokybes šienainiu karvių racionuose galima pakeisti šieną ir brangius šakniavaisius.* (T00008_2010_ASU_186.txt)

Humanitarinių mokslų srities darbai pasižymi ir junginių su lema *tyrimas* gausa. Atlikus vartojamų junginių analizę, rasta ir veiksmažodinių, ir daiktavardinių frazių, pasižyminčių sinonimija bei įvairove. Ir nors lietuvių kalbai būdinga veiksmažodinė raiška, su dėmeniu *tyrimas* gausiau vartojami daiktavardiniai junginiai. Tirtame patekstinyje su lema *tyrimas* buvo rastos vos trys veiksmažodinės konstrukcijos: *atlikus tyrimą paaiškėjo, kad...*, *tyrimas atskleidė* ir *tyrimas rodo* (žr. 51-53 pvz.).

- (51) *Atlikus tyrimą paaiškėjo, kad adresato įvardijimas lietuviškai tarpukario reklamai yra svarbus reiškinys <...>.* (H00004_2012_LEU_186.txt)
- (52) *Tyrimas atskleidė kokias transformacijas patyrė taro reiškinys <...>.*
(H00007_2015_SU_24.txt)

(53) *Atliktas bendrosios tremties lyrikos tyrimas rodo, kad didžiąją dalį sudaro vienanarė eksplozija. (H00004_2013_LEU_78.txt)*

Daiktavardinių junginių studentai vartoja daug gausiau. Buvo rasta tokių junginių: *tyrimo dalis, imtis, aktualumas, išvados, laukas, medžiaga, metodas/ metodika/ metodologija, objektas, tema, uždaviniai, problema/ problemos formulavimas* (žr. 54-67 pvz.). Daugelyje šių junginių lema *tyrimas* vartojama kaip lemos *darbas* sinonimas (plg. 1-11 pvz.). Atlikta analizė leidžia teigti, kad konkrečios lemos pasirinkimą lemia aukštojoje mokykloje ar tam tikroje specialybėje nusistovėjusi specifinė raiška, kurią darbus rengiantys studentai perima iš kartos į kartą.

(54) *Aptarti laiškai negali būti etnografinio tyrimo dalis dėl reikalingos informacijos nepateikimo <...>. (H00004_2015_SU_27.txt)*

(55) *Tyrimo imtis ir apklaustieji respondentai. (H00004_2015_VU_167.txt)*

(56) *Tyrimo aktualumas ir problematika. (H00005_2013_VU_184.txt)*

(57) *Atlikus kiekybinę ir kokybinę G. Morkūno eseistinių tekstų tarpasmeninės funkcijos raiškos analizę, gautos tokios tyrimo išvados: <...>. (H00004_2015_VU_61.txt)*

(58) *Tyrimo laukas, kalbant apie emocijas ir jausmus, yra labai platus. (H00004_2012_VU_91.txt)*

(59) *Todėl jos yra aktuali, įdomi ir atverianti daug galimybių tyrimo medžiaga. (H00004_2013_VU_201.txt)*

(60) *Tyrimo medžiaga, metodika, teoriniai pagrindai. (H00004_2015_LEU_188.txt)*

(61) *Tyrimo metodas. Šiam bakalauro darbui pasirinktas feministinis literatūros kritikos metodas. (H00004_2014_SU_30.txt)*

(62) *Įvade nusakomas darbo objektas, iškeliamas tikslas, uždaviniai, supažindinama su temos naujumu ir aktualumu, nurodoma tyrimo metodika, apžvelgiama naudota literatūra. (H00004_2014_LEU_99.txt)*

(63) *Šio tyrimo objektas – naujieji skoliniai. (H00004_2012_LEU_76.txt)*

(64) *Verta paminėti sąvokas, susijusias su atliekamo tyrimo tema: <...>. (H00005_2014_VU_181.txt)*

(65) *Išskirtini šio tyrimo uždaviniai: <...>. (H00005_2014_VU_223.txt)*

(66) *Tyrimo problema, tikslas ir uždaviniai. (H00004_2014_LEU_71.txt)*

(67) *Tyrimo problemos formulavimas. (H00005_2015_SU_39.txt)*

Kaip matyti iš pateiktų pavyzdžių, dalis daiktavardinių junginių vartojami ne rišliame tekste, o kaip atitinkamų skyrių pavadinimai, pvz., 55, 56, 60, 61, 66 ir 67 pvz., kurių išskyrimas ir įvardijimas taip pat susijęs su baigiamųjų darbų rengimo tradicija. Tokias įžvalgą patvirtina 67 pvz., nes tirtame humanitarinių mokslų patekstyneje rasta net 16 Šiaulių universitete parengtų istorijos

srities darbų, kuriuose išskirtas skyrius *tyrimo problemos formulavimas*, kurio nebuvo jokios kitos aukštosios mokyklos studentų darbuose.

6. Junginių su lema *išvados* vartojimas.

Kiekvienas mokslinis darbas paprastai baigiamas išvadomis. Vienaip ar kitaip pavadintas išvadų skyrius yra ir visuose tirtuose baigiamuosiuose studentų darbuose, taigi, buvo įdomu pasižiūrėti, kokie junginiai vartojami su lema *išvados*.

Baigiamoji studentų darbų dalis, skirta išvadoms, paprastai yra gana trumpa, nes suformuluoti tikras mokslines išvadas pirmojoje pakopoje būna labai sudėtinga. Vadovaujant baigiamiesiems darbams dažnai tenka konstatuoti, kad pabaigoje tik pakartojami darbo skyrių apibendrinimai, todėl ir junginių su lema *išvados* analizuotuose darbuose nėra gausu. Dažnai linkstama skyrių pradėti įvadine konstrukcija *atlikus analizę* arba *apibendrinus rezultatus*, vartoti junginį *gautos išvados*, kuris dažnai papildomas parodomuoju įvardžiu *šis* arba daiktavardžiu *tyrimas*. Tokie junginiai būdingi ir humanitarų, ir technologų baigiamiesiems darbams (žr. 68a-b). Taip pat vartojami ir junginiai su dalyviais *padarytas* arba *daromas*, žr. 69a1, 69a2, 69b pvz.

(68a) *Atlikus kiekybinę ir kokybinę G. Morkūno eseistinių tekstų tarpasmeninės funkcijos raiškos analizę, gautos tokios tyrimo išvados: <...>. (H00004_2015_VU_61.txt)*

(68b) *Apibendrinus rezultatus gautos šios išvados: <...>. (T00001_2016_VGTU_220.txt)*

(69a1) *Gauta medžiaga buvo apibendrinta ir po to padarytos atitinkamos išvados. (H00005_2013_SU_110.txt)*

(68a2) *<...> išanalizavus juos kilmės požiūriu, daromos tokios išvados: <...>. (H00004_2012_VU_59.txt)*

(69b) *Išnagrinėjus dvi pagrindines plaukų modeliavimo technologijas buvo padarytos išvados, kad <...>. (T00007_2016_VGTU_298.txt)*

Patekstyinių analizė parodė, kad junginių su lema *išvados* vartojama ne tik baigiamojoje darbo dalyje, tačiau ir kai kurių specialybių darbuose teikiamoje anotacijoje (žr. 70a pvz.) ar tiesiog įvadinėje dalyje (žr. 70b pvz.), kuriose minima, kad darbe *pateikiamos (tyrimo) išvados*.

(70a) *Darbą sudaro įvadas, trys dėstymo dalys <...>, tuomet pateikiamos viso tyrimo išvados, literatūros sąrašas ir priedai. (H00004_2015_VU_94.txt)*

(70b) *Gavus užduoties rezultatus bus atliekami tolesni sąnaudų ir kokybės palyginimai, ir pateikiamos išvados atsižvelgiant į gautus rezultatus. (T00007_2015_VGTU_263.txt)*

Lyginant humanitarinių ir technologijos mokslų darbams būdingą raišką, didesnių junginių su lema *išvados* skirtumų nenustatyta. Vienintelė humanitarų vartojama konstrukcija, kurios

nepavyko rasti technologijos mokslų patekstinyje, yra *prieiti išvados* ir jos modifikacija su prielinksniu *prieiti prie išvados* (žr. 71a1 ir 71a2)⁸.

(71a1) *Atlikus tekstologinę analizę prieita išvados, jog sapnas mitologiniame lygmenyje yra pozicionuojamas požemio pasaulyje <...>. (H00007_2016_VU_129.txt)*

(71a2) *Prieita prie išvados, kad šie ypatumai atskleidė, jog Lietuvoje <...> yra aktualus į konfliktines situacijas orientuotas žurnalistikos tipas. (H00001_2012_SU_4.txt)*

7. Apibendrinamieji pastebėjimai.

Prieš imantis tyrimo, buvo nustatyta, kad tirtų patekstynių žodingumas ir formų įvairovė skiriasi kiek daugiau nei du kartus. Natūralu, kad didesnės apimties tekстыne, atlikto tyrimo atveju – humanitarinių mokslų tekстыne, pasitaiko ir daugiau konstrukcijų, tačiau išanalizavus tik konstrukcijas su pasirinktomis lemomis, kurios dažnos ir svarbios akademiniam tekstams, nustatyta, kad aktyviai vartojamų junginių yra daug mažiau nei tikėtasi. Humanitarinių mokslų darbuose aptikta daugiau veiksmožodinių konstrukcijų. Ypač gerai atsiskleidė jų sinonimiškumas, nes humanitarai stengiasi išsamiai aprašyti kiekvieną atliktą žingsnį ir kuria rišlų tekstą. Tuo tarpu tikslųjų mokslų studentų baigiamuosiuose darbuose vyrauja daiktavardiniai junginiai, nes juose paprastai išvardinami punktai ir pateikiamos įrodančios formulės bei atlikti skaičiavimai, o kalbinei raiškai skiriamas daug mažesnis dėmesys.

Humanitarinių ir technologijos mokslų studentų darbų tyrimas patvirtino keltą hipotezę, kad skirtingų mokslo krypčių baigiamieji darbai rengiami pirmiausiai ne vadovaujantis akademiniam tekstams keliamais reikalavimais, o laikantis susiformavusios tradicijos. Tą geriausiai patvirtina specifinės, kitų aukštųjų mokyklų ar net specialybių darbams nebūdingos skyrių pavadinimų formuluotės.

Atlikta analizė parodė, kad humanitarinių mokslų baigiamuosiuose darbuose vartojamos konstrukcijos yra abstraktesnės, būdingos akademiniam tekstams apskritai. Technologijos mokslų darbuose vartojamus junginius galima būtų suskirstyti į dvi grupes: akademiniam diskursui būdingi, sustabarėję, šabloniniai junginiai, įrodantys tradicijos laikymosi svarbą rašant baigiamuosius darbus, ir specifinės, tik šiai mokslo sričiai būdingos konstrukcijos.

Apibendrinant galima teigti, kad akademinio teksto rašymas studentams kelia nemažai iššūkių. Kiek lengviau sekasi humanitarams, kurie paprastai mokomi įvairių teksto žanrų kūrimo principų ir strategijų, tačiau net ir jiems praverstų akademiniam tekstui būdingų frazių sąrašai, kokie dažnai pateikiami rašantiems negimtajai kalba. Atliktas tyrimas – vienas mažas žingsnelis kuriant

⁸ Valstybinės lietuvių kalbos komisijos konsultacijų banke apie šią konstrukciją randame, kad „kilmininkas nevertotinas su veiksmožodžiu *prieiti* siekiamajam dalykui reikšti. *Prieiti ko* taisoma: *prieiti prie ko*; *prieiti ką*, pvz.: *priėjome išvados* (taisoma: *prie išvados, išvadą*) (žr. Kalbos patarimai. Kn. 2: Sintaksė: 1. Linksnų vartojimas, Vilnius, 2003, p. 23).“ Žr. <http://www.vlkk.lt/konsultacijos/2400-prieiti-prie-ivados>

interaktyvų frazėmų sąvadą, kuriuo galėtų naudotis visi Lietuvos studentai. Tokį sąvadą ketinama pristatyti vartotojams pasibaigus Valstybinės lietuvių kalbos komisijos remiamam projektui „Studentų darbų fraziškumo tyrimai ir interaktyvusis frazėmų sąvadas⁹“.

LITERATŪROS SĄRAŠAS:

Aktas Rahime, Nur; Viviana Cortes 2008, Shell nouns as cohesive devices in published and ESL student writing. *Journal of English for Academic Purposes*, 7, 3-14.

Alaunienė, Zita 2005, Akademiinių tekstų struktūra ir jos raiška. *Žmogus ir žodis: didaktinė lingvistika* 7(1): 63-67.

Anthony, Laurence 2014, *AntConc (Version 3.4.4)* [Computer Software]. Tokyo, Japan: Waseda University. <http://www.laurenceanthony.net/software>.

Biber, Douglas; Susan Conrad; Viviana Cortes 2004, *If you look at...: Lexical Bundles in University Teaching and Textbooks*. *Applied Linguistics* 25 (3), 371-405. DOI: <https://doi.org/10.1093/applin/25.3.371>

Biber, Douglas; Susan Conrad; Viviana Cortes 2003, Lexical bundles in speech and writing: an initial taxonomy. In A. Wilson, P. Rayson, T. McEnery (eds.), *Corpus linguistics by the Lune: a festschrift for Geoffrey Leech*. Frankfurt: Peter Lang, 71–93.

Bitinienė, Audronė 2009, Sakinių siejimo priemonių vartojimas mokslinio stiliaus tekstuose. *Žmogus ir žodis* 11(1), 21–26.

Bitinienė, Audronė 2005, Mokslinis stilius ir jo intertekstualumas. *Žmogus ir žodis* 1, 68–72.

Bitinienė, Audronė 2000, Vientisiniai mokslinio stiliaus sakiniai. *Kalbotyra* 48-49(1), 19–27.

Breckle, Margit 2012, *Wissenschaftliches Schreiben und sprachwissenschaftliche Arbeitstechniken*. Vilnius: Edukologija.

Damošius, Saulius 2007, Vertinimo raiška mokslinio stiliaus tekstuose. *Lituanistica* 53 (4), 51–62.

Gledhill, Christopher 2000, *Collocations in science writing*. Tübingen: Narr [Language in Performance; 22].

Gedzevičienė, Dalia 2014, Semantizmų vartosenos teisės mokslo darbų rankraščiuose. *Taikomoji kalbotyra* 2014 (5). <https://taikomojikalbotyra.lt/ojs/index.php/taikomoji-kalbotyra/article/view/44/39>.

⁹ Lietuvių bendrinės kalbos, tarmių ir kitų kalbos atmainų funkcionavimo ir kaitos tyrimų 2011–2020 m. programos projektas. Projekto trukmė: 2017 m. vasaris–2019 m. lapkritis. Projekto svetainė www.fraziskumas.flf.vu.lt/.

- Granger, Sylviane; Magali Paquot 2009a, In search of a General Academic Vocabulary: A corpus-driven study. In K. Katsampoxaki-Hodgetts (ed.) *Options and Practices of L.S.P practitioners Conference Proceedings*. University of Crete Publications, E-media, 94–108.
- Granger, Sylviane; Magali Paquot 2009b, Lexical verbs in academic discourse: A corpus driven study of expert and learner use. In *Academic Writing: At the Interface of Corpus and Discourse*, Maggie Charles, Diane Pecorari & Susan Hunston (eds), London: Continuum, 193-214.
- Sinclair J. 1996. The Search of Units of Meaning. *Textus IX*, 75–106.
- Hyland, Ken 2008, Academic clusters: text patterning in published and postgraduate writing. *International Journal of Applied Linguistics* 18(1), 41–62.
- Hyland, Ken; Polly Tse 2007, Is there an "academic vocabulary"? *TESOL Quarterly* 41(2), 235–253.
- Oakey, Davide 2002, Formulaic Language in English Academic Writing: A Corpus-Based Study of the Formal and Functional Variation of a Lexical Phrase in Different Academic Disciplines. In R. Reppen, S. M. Fitzmaurice, D. Biber, (eds.) *Using Corpora to Explore Linguistic Variation. Studies in Corpus Linguistics* 9. Amsterdam: John Benjamins, 111–129.
- Paquot, Magali 2010, *Academic vocabulary in learner writing: From extraction to analysis*. London, New-York, Continuum.
- Salazar, Danica 2014, *Lexical bundles in native and non-native scientific writing: Applying a corpus-based study to language teaching*, Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
- Sinclair, John 1991, *Corpus, Concordance, Collocation*. Oxford: Oxford University Press.
- Siepmann, Dirk 2002, Eigenschaften und Formen lexikalischer Kollokationen: wieder ein zu enges Verständnis. *Zeitschrift für romanische Sprache und Literatur* 112. 240–263.
- Šinkūnienė, Jolanta 2010, Autoriaus pozicijos raiška asmeniniais įvardžiais rašytiniame akademiniam diskurse. *Filologija* 15, 124–141.
- Šinkūnienė, Jolanta 2013, Tarpkalbiniai ir tarpdalykiniai mokslo kalbos tyrimai: medžiagos ir metodų pasirinkimo iššūkiai tyrėjams. *Kalbotyra* 65. DOI: <https://doi.org/10.15388/Klbt.2013.7671>.
- Šinkūnienė, Jolanta 2014, *Lietuviškojo humanitarinių ir socialinių mokslų diskurso ypatybės*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.

Gauta: 2018-11-30
Priimta: 2018-12-27